

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/195075,Mariusz-Krzysztofinski-Solidarna-z-natury-Zofia-Romaszewska.html>

12.04.2026, 23:15

Mariusz Krzysztofiński: Solidarna z natury. Zofia Romaszewska

Pośród kobiet, które przeszły do historii oporu społecznego w Polsce i dziejów Solidarności, miejsce szczególne zajmuje Zofia Romaszewska. Wraz z mężem Zbigniewem (1940–2014) występowała w obronie ofiar komunistycznej dyktatury najpierw w Komitecie Obrony Robotników (potem KSS KOR), a następnie Solidarności.

[Solidarność](#)

17.08.2026

Zofia Romaszewska de domo Płaska przyszła na świat 17 sierpnia 1940 r. w Warszawie. Od dzieciństwa zanurzona była w polskiej historii i tradycji, wzrastała w przekonaniu, że niepodległe państwo polskie stanowi wartość i w jego obronie należy występować w sposób czynny. Etos ten ucieleśniali w swojej działalności politycznej, jak i w służbie wojskowej, rodzice i dziadkowie Zofii. W jej etycznym kodeksie postępowania wyraźnie widoczne są wzorce odziedziczone po przodkach zaangażowanych w działalność patriotyczną: babci Zofii Prauss (1878–1945), działaczce Organizacji Bojowej PPS, posłance z ramienia tej partii na Sejm RP (1922–1927 i 1928–1930), zamordowanej przez Niemców w obozie koncentracyjnym w Auschwitz, jak i dziadku Ksawerym Franciszku Praussie (1874–1925), też działaczu PPS, ministrze oświaty w rządzie Jędrzeja Moraczewskiego (1918/1919) i senatorze. To chlubne dziedzictwo było kontynuowane przez jej rodziców: Ewę Prauss (1913–1986), żołnierza Kedywu ZWZ-AK, oraz Stanisława Płoskiego (1899–1966), członka PPS, uczestnika wojny z bolszewikami w 1920 r., a potem historyka wojskowości i oficera Biura Informacji i Propagandy KG ZWZ-AK. Rodzice Zofii Romaszewskiej walczyli w Powstaniu Warszawskim.

Początek działalności politycznej

Zofia wychowywała się w kręgu osób, które nadawały ton społeczeństwu polskiemu opowiadającemu się – jak pisze prof. Ryszard Radzik – „za własną, nowoczesnie pojętą odrębnością narodową”. Jednym z elementów przypisanych inteligencji było przywiązywanie ogromnej wagi do wiedzy i stosownego wykształcenia, Zofia Płaska zdobyła je, kończąc fizykę na Uniwersytecie Warszawskim. Ale już nieco wcześniej zebrała pierwsze polityczne doświadczenia. W październiku 1956 r., na falach odwilży brała udział, jako członek Związku Młodzieży Polskiej, w spotkaniach organizowanych przez redakcję „Po Prostu”. Po ataku wojsk sowieckich na Węgry uczestniczyła w akcji pomocowej dla jej ofiar. Niedługo potem, dostrzegając fasadowość ZMP, wraz z całą klasą opuściła jego szeregi. W tym okresie krytyczna postawa młodzieży wobec ówczesnej rzeczywistości była zjawiskiem masowym. Zofia zaangażowała się wówczas w działalność Rewolucyjnego Związku Młodzieży, który opowiadał się za destalinizacją życia w Polsce, i wstąpiła do reaktywowanego harcerstwa. Likwidacja zarówno RZM, jak i podmiotowości harcerstwa były elementami świadczącymi o końcu okresu ustępstw wobec spragnionego wolności społeczeństwa i ponownej konsolidacji obozu komunistycznej władzy. W 1958 r. Zofię usunięto z szeregów harcerstwa. Towarzyszące jej rozgoryczenie było uczuciem charakterystycznym dla całego pokolenia, także dla aktywnie uczestniczącego w opisywanych wydarzeniach Zbigniewa Romaszewskiego. Zofia wyszła za niego za mąż w 1960 r., tworząc z czasem skuteczny duet zaangażowany w działalność opozycyjną. Przez kolejne lata Romaszewscy

pozostawali w kręgu paryskiej „Kultury” i Radia Wolna Europa, uczestnicząc w kontynuowaniu tradycji inteligenckiego salonu, w którym odwoływano się do etosu Organizacji Bojowej PPS, Związku Strzeleckiego czy Legionów Polskich. To sprawiło, że znaleźli się wkrótce w orbicie zainteresowania Służby Bezpieczeństwa. Przejawem ich antykomunistycznej postawy było podpisanie w 1975 r. listu zawierającego protest przeciwko wprowadzeniu do konstytucji PRL zapisu o przewodniej roli PZPR.

Radom, KOR i działalność pomocowa

W czerwcu 1976 r. władze komunistyczne w sposób niezwykle brutalny potraktowały protestujących robotników niezadowolonych z powodu podwyżek cen podstawowych artykułów spożywczych. Doprowadziło to do konsolidacji środowiska natychmiast zgłosili do niego akces. Wspecjalizowali się w akcjach pomocowych i interwencyjnych na rzecz sądzonych i zastraszanych robotników i ich rodzin. Poza wsparciem finansowym oferowali im pomoc prawną, nagłaśniając i dokumentując nadużycia poszczególnych organów ówczesnej władzy. Znaczenie tej działalności doprowadziło do utworzenia wewnątrz KOR w maju 1977 r. Biura Interwencyjnego, kierowanego przez Romaszewskich. W tym okresie docierały z prośbą o pomoc osoby z całego kraju i przetaczały się przez ich prywatne mieszkanie. Bezpieka dokonywała w nim przeszukań i swoistych „łapanek”, zatrzymując np. 20 maja 1977 r. na kilkanaście godzin wszystkie przychodzące do niego osoby.

Czas Solidarności

We wrześniu 1980 r. w strukturze Regionu Mazowsze NSZZ „Solidarność” powstała Komisja Interwencji, której początkowo przewodził Lech Matul. W działalność KI zaangażowała się także Romaszewska, aby z czasem objąć jej kierownictwo. Komisja stawiała w obronie pobitych i szykanowanych, jak również w przypadkach utrudnień w zakładaniu komórek Solidarności w zakładach czy urzędach. W jej gestii, jak przypomina Tadeusz Ruzikowski, pozostawało szereg kwestii oscylujących wokół zagadnień „pracy, zwolnień, konfliktów, różnego rodzaju nadużyć administracji”.

Fragment artykułu opublikowanego w [„Biuletynie IPN nr 12/2023](#)

► [Czytaj całość](#)

Mariusz Krzysztofiński (ur. 1973) – historyk, dr hab., pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie. Autor książek: *Komuniści na Rzeszowszczyźnie 1918–1944/1945* (2010); *W służbie Chrystusa Króla. Ks. Józef Sondej* (2013); *Non omnis moriar. Abp Ignacy Tokarczuk we wspomnieniach* (2016); *„Nie można zdradzić Ewangelii”. Rozmowy z abp. Ignacym Tokarczukiem* (wyd. 3, 2017); *Arcybiskup Ignacy Tokarczuk (1918–2012). Metropolita przemyski obrządku łacińskiego* (2019) i in.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Pliki do pobrania

[Mariusz Krzysztofiński - Solidarna z natury. Zofia Romaszewska - „Biuletyn IPN” nr 12/2023 \(pdf, 2.87 MB\)](#)
